

Motion till riksdagen 2022/23:2021

av **Mirja Räihä m.fl. (S)**

Arbetslivskriminalitet i skattefinansierade verksamheter

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka myndigheters samordning samt kontrollfunktion mot fusk och arbetskriminalitet inom skattefinansierad välfärd och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I 160 (av 290) kommuner finns privata hemtjänstföretag som har avtal med kommunen (2021). De senaste fem åren har 40 kommuner stoppat avtal med företag som fuskat, enligt P4:s granskning som gjordes så sent som 2021. Det betyder att företagen inte får jobba längre med hemtjänst för kommunen. 13 av kommunerna har anmält fusk till polisen. Fuskets kan till exempel vara att företaget får pengar från kommunen för vård och tjänster som de inte ger. Brås rapport av fenomenet visar att brottsligheten är utbredd.

Kommunal har förstås följt historien med kriminella utförare och fusk i hemtjänstbranschen, både genom att facket har varit inkopplat och genom Kommunalarbetarens rapportering. Det handlar om organiserad brottslighet. Metoderna är förslagna och systematiska och om man inte aktivt letar svåra att upptäcka.

Till exempel boken Hemtjänstmaffian av Karl Martinsson och Mira Hjort Klingberg visar hur fuskets i hemtjänsten är systematiskt och hur politikerna har abdikerat. Ett moderat kommunalråd uttrycker det i boken Hemtjänstmaffian: ”Vad arbetsgivaren har för avtal med arbetstagaren lägger inte vi oss i. Är man missnöjd får man väl gå med i facket.”

Det är provocerande att tänka på alla omsorgsanställda som blir utsatta, och på de äldre som inte får sina behov bemötta. Den organiserade brottsligheten inom välfärden riskerar att urholka tilliten till och legitimiteten av den allmänna välfärden, som vi finansierar gemensamt. Skattepengar ska inte gå till kriminella.

Personlig assistans

Välfärdsbrottslighet är tyvärr också väldigt utbredd inom assistansen. En relativt låg upptäcktsrisk i kombination med möjlighet till ekonomisk vinning skapar en attraktiv måltavla för organiserad brottslighet, det visar till exempel en relativt färsk myndighemsgemensam rapport av Nationellt underrättelsecentrum (2020). Sammantaget konstateras att marknaden för personlig assistans sedan länge är en måltavla för den organiserade brottsligheten. Brottsligheten innefattar bland annat felaktiga tidsredovisningar, arbetskraftsexploatering, folkbokföringsbrott och handel med arbetstillstånd. Det finns en tydlig koppling till migration och exploatering av arbetstagare i avancerade brottsliga upplägg.

Detta äventyrar trovärdigheten för hela assistansreformen och skadar samhällets absolut mest utsatta människor – personer i behov av assistans men också arbetskraftsinvandrare som jobbar i branschen, ofta med slavliknande villkor.

Kriminalitet och marknadsmodeller påverkar förstås både kvaliteten och arbetsvillkoren för personalen som jobbar för företagen. I en personalintensiv verksamhet som LSS och äldreomsorg, där personalkostnader utgör huvuddelen av kostnaden, finns en betydande risk för kvalitetsförsämrande besparingar på sådant som kräver resurser (dvs. personalen), om man nu driver verksamheten bara för att tjäna pengar.

Sammantaget behöver kontrollfunktionerna bli mycket bättre än de är i dag. Trots att t ex hemtjänstföretag nu måste ha tillstånd från Ivo så är det inte tillräckligt. Företag som skor sig på skattebetalarnas bekostnad utan att göra det de ska, att stötta människor som är de allra sköraste. Att polisanmäla kan vara svårt, många gånger vill inte personalen vittna vilket gör att ingen döms för rent bedrägeri. Där behöver berörda myndigheter ha bra samverkan och samordning.

Mirja Rähä (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Gunilla Svantorp (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)

Jennie Nilsson (S)

Jessica Rodén (S)

Johan Andersson (S)

Marianne Fundahn (S)

Paula Holmqvist (S)

Rose-Marie Carlsson (S)

Zara Leghissa (S)